श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्
सत्रान्तपरीक्षा, एप्रिल-२०१६

कक्षा - शास्त्री-१ (Sem_2)   प्रश्नपत्र-८   गुणाः - ७०

विषयः - पौरोहित्यम्   CE 1.2.4   समयः - ११:०० तः ०२:००

दिनाङ्कः - २६-०४-२०१६   सन्दर्भग्रन्थः - कुण्डमण्डपसिद्धिः

युनिट-१

प्रश्नः -१ निम्नाङ्कितेषु कयोश्चित् द्वयोः ससन्दर्भं व्याख्या विधेया । ०८

(१) यवोयूका च लीक्षा च बालाग्रश्चैवमादयः ।
कृतमृष्टिकरोरत्नि ररत्निरकनिष्ठिकः ॥

(२) दिनमानदलेसक्तां गृहच्छायाग्रतो हि यत् ।
शङ्कुमूले नीयमानं सूत्रंस्यादुत्तरा दिशा ॥

(३) तुलाप्रदानेऽधममध्ययोः स्यात्सापञ्चहस्तोत्तमकेऽद्रिहस्ता ।
ईशानभागे ग्रहवेदिका तु हस्तोन्मितोच्छ्रायवती त्रिवप्रा ॥

प्रश्नः -२ एकस्य वर्णनं लिखत । ०८

(१) मध्यवेदीमानं कृत्वा ग्रहवेदीमानं वर्णयतु ।

(२) वलिकानिवेशनं कृत्वा तोरणकाष्ठव्यवस्थायाः वर्णनं कुरुत ।

प्रश्नः -३ द्वयोः टिप्पणी कार्या । ०४

(१) मङ्गलाचरणम् ।   *(२) हस्तादि परिभाषा ।*

(३) ध्वजनिर्माणम् ।   *(३) दक्षिणोत्तरसाधनम् ।*

प्रश्नः -४ केषाञ्चित पञ्चानां लघूत्तराणि लिखन्तु । ०५

(१) मङ्गलाचरणे कस्य देवस्य स्तुतिः विद्यते ?

(२) कृष्णात्रिगोत्रे कस्य जन्मविषये उल्लेखः अस्ति ?

(३) 'एकहस्तमानम्' स्पष्टयतु ।

(४) यवस्य कति भागाः युकार्थम् स्पष्टयतु ।

(५) 'धरित्रीम्' इत्यस्य कोऽर्थः ?

(६) दिक् साधनं कथं कदा कर्तव्यम् ?

(७) शङ्कोः लक्षणं किम् ?

युनिट-२

प्रश्नः -५ निम्नाङ्कितेषु कयोश्चित् द्वयोः श्लोकयोः ससन्दर्भं व्याख्या कार्या । ०८

(१) प्राच्याः चतुष्कोणभगेन्दुखण्ड त्रिकोणवृत्ताऽङ्ग भुजाम्बुजानि ।
अष्टास्त्रि शक्रेश्वरयोस्तु मध्ये वेदास्त्रि वा वृत्तमुशन्ति कुण्डम् ॥

(२) लक्षैकवृद्ध्यादशलक्षकान्तं करैकवृद्ध्यादशहस्तकं च ।
कोटयर्धदिग्विंशतिलक्षलक्ष दलेमुनीष्वर्तुकृशानुभिश्च ॥

(३) क्षेत्रे जिनांशेगजचन्द्रभागैः स्वाष्टाक्षिभागेन युतैस्तुवृत्ते ।
विदिग्दिशोरन्तरतोऽष्ट सूत्रै तृतीययुक्तैरिदमष्टकोणम् ॥

प्रश्नः -६ **एकस्य समीक्षाा कार्या ।** **०८**

(१) नवकुण्ड वा पञ्चकुण्डनिवेशनम् । *(२) स्थण्डिलविवेचनम् ।*

प्रश्नः -७ **कयोश्चिद् द्वयोः टिप्पणी कार्या ।** **०४**

(१) एककुण्डनिवेशनम् । (२) क्षेत्रमानम् । (३) योनिनिवेशनम् । (४) कुण्डफलम् ।

प्रश्नः -८ **केषाञ्चित पञ्चानां लघूत्तराणि लिखन्तु ।** **०५**

(१) यज्ञो वै विष्णुः अर्थं लिखतु ।
(२) देहिमेददामि ते निमेधेहिनितेदधौ . . . । कस्यां संहितायां दत्तमस्ति ?
(३) सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा . . . . ॥ केनोक्तम् कुत्र च ?
(४) मखानां कति प्रकाराः ?
(५) चतुष्कोणनामानि कानि ?
(६) ''वृत्तम्'' शब्दस्य अर्थं लिखतु ।
(७) 'सर्वसिद्धिकरं कुण्डं . . . . उदाहृतम्' इत्यस्य रिक्तस्थानं पूरयतु ।

युनिट-३

प्रश्नः -९ **कयोश्चित् द्वयोः ससन्दर्भ व्याख्या कार्या ।** **०८**

(१) अथार्कागुलपक्षे तु मेखलानां दशांगुलैः ।
विस्तृतातिथिभिर्दीर्घा गुलिभिर्योनिरिष्यते ॥
(२) आयुरारोग्यमैश्वर्यं लभते समबाहुके ।
सूक्ष्मक्षेत्रफले कुण्डे तद्ध्रासो विषमे भुजे ॥
(३) अष्टघ्नान्फलवर्गाच्च पञ्चभक्तात्पदात्पदम् ।
अभीष्टे वर्तुले कुण्डे व्यासमानं प्रजायते ॥

प्रश्नः -१० **एकस्मिन् विषये विस्तरेण वर्णनं कुरुत ।** **०८**

(१) ''मण्डपकुण्डसिद्धिः'' इति विषये ग्रन्थानुसारं वर्णयत ।
(२) तृतीयोऽध्यायस्य विषयवस्तु प्रस्तूयताम् ।

प्रश्नः -११ **एका टिप्पणी कार्या ।** **०२**

(१) नाभिलक्षणं विलिख्य कुण्डस्य योनिलक्षणं ग्रन्थानुसारं लिखतु ।
(२) नवकुण्डीचक्रं विलिख्य पञ्चकुण्डीचक्रं आलेखयतु ।

प्रश्नः -१२ **अधोलिखितेषु द्वयोः उत्तरं लिखत ।** **०२**

(१) यावत्कुण्डस्य . . . . . खननम् ॥ इत्यस्य पूर्तिं कुरुत ।
(२) ब्राह्मणयजमानस्य कुण्डे कति मेखला भवन्ति ?
(३) कुण्डानां यादृशं रूपं मेखलानाञ्च तादृशम् – अर्थं लिखतु ।
(४) त्रिषु मेखलासु के देवाः स्पष्टयतु ।